

Izjava ob 4. zjutraj, en
Stane mesečno Din 25.—; za in-
samstvo Din 40.— neobvezno.
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Ljubljana, Knašova ulica št. 5/L
Telefon št. 2075 in 2004, ponoči tudi
št. 2034.
Rekopis se ne vrača.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Uredništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 2075.
Izobraževalni oddelki: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 2402.
Podružnici: Maribor, Aleksandrova
št. 13 — Celje, Aleksandrova cesta
Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljub-
ljana št. 11.845 - Praha číslo 78.180.
Wien, Nr. 105.341.

Poslanca Pavle Radić in Dr. Basariček v Narodni skupščini umorjena Stepan Radić in dva druga poslanca nevarno ranjeni

Strahovit zločin radikalskega poslanca Puniše Račića

Po ponovnih grožnjah v zadnjih dneh je prišlo včeraj res do zločinske katastrofe. — Nesrečni Puniša Račić je z revolverjem streljal na voditelje KDK, umoril Pavla Radića in dr. Basarička, Stepana Radića pa nevarno ranil. — Dr. Basariček je rešil Svetozarja Pribičevića. — Morilec je najprej nemoteno pobegnil, popoldne pa se je javil oblasti

Poziv prebivalstvu Slovenije!

Junaška borba Kmečko-demokratske koalicije za pravo demokracijo, enakopravnost vseh državljanov in suverenost naroda je zahtevala v sredo, dne 20. junija 1928, prve velike žrtve. Pred očmi kleroradikalne vlade je prost razbojnik po načrtu umoril in ranil več borcev za narodna prava.

Pozivamo vse tiste, ki hočejo, da naša država ozdravi in postane res evropska država, da v znak sočustva razobešijo žalne zastave. Ne samo po mestih, ampak tudi po deželi, po vsej Sloveniji.

Ljubljana, 21. junija 1928.

Poslovni odbor Kmečko-demokratske koalicije v Ljubljani.

Ljubljana, 20. junija.

V Narodni skupščini je tekla kri. Dva poslanca opozicije sta umorjena, trije težko ranjeni. Pet dobro merjenih strel s tribune, atentator odide skozi ministrsko sobo in buffet, vladni poslanec ga spremi na ulico. Kaj naj pomenijo poznejše časti in pogreb na državne stroške, ko pa je mogel na samo jutro žalostnega dogodka v »Narodnem Valu«
Stepan Radić objaviti, da je opozorjen na nevarnost in da je grožnja z umorom resna. Če še pripomnimo, da so bili plenjeni listi opozicije, ni pa bil zaplenjen list, ki je umor Pribičevića in Radića v naprej odobral, potem je razumljivo mišljenje, ki se je pretvorilo v dejanje.

Žrtve zločina so poslanci, zastopniki naroda, ki so padli sredi Narodne skupščine v izpolnjevanju svoje dolžnosti, na katero jih je narod izvolil in poslal. Žrtve umora in morda zarote so padle v borbi za temelje zdrave države.

Zoper koga se mora voditi borba za zdravo državo? Država je danes v velesrbskih rokah, ki nas tišče, ker jemljejo sobi vse pravice, a nam nalagajo vsa bremena. Zato nimamo izenačenih zakonov, zato nosimo mi davčna bremena, zato se steka vsa smetana k njim, in zato naj bi se celo laške konvencije ratificirale. To je izvrševanje velesrbske hegemonije in plemenskega egoizma, napram kateremu se borimo pod zastavo jugoslovenske državne ideje za enakopravnost, za demokracijo in svobodo.

Na nasprotni strani so ljudje, ki so vzgojeni v mišljenju nasilja in v cincar-ski morali, in naravno je, z njimi zvezan oni klerikalizem, ki je vedno stal na nam nasprotni strani, i leta 1914. s Habsburgom, i sedaj z velesrbskim hegemonizmom zoper idejo, ki je temelj naše države.

Grozni beograjski dogodek bo imel svoje posledice. Moral bo odpreti oči onim, ki še vedno niso spoznali, v čigavem taboru mora stati Slovenija.

Polna odgovornost za vse obsodbe vredni zločin pada z vso težo na vlado in na stranke, ki jo tvorijo, težko pa so prizadeti tudi posamezni člani vlade, ki so, zanemarijoč svojo dolžnost, pustili, da je zločinec dobil iz njih molka odobrenje za svojo črno namero in vzpodbudo za nje izvršitev.

V preliti krvi se ruši režim nemoralne zveze klerikalizma in korupcije in prečanska opozicija je upravičena, da terja od odgovornih tudi zadoščenje. Zločin je prezgovorno dokazal, kako pravične so zahteve opozicije in kako potrebna je borba proti nasilju. Zato naj sledi po tem žalostnem pokolišču popolno zadoščenje, ki bo enakovredno težkim žrtvam, ki jih doprinaša KDK v tem boju.

Zadoščenje ne bo prišlo od cincarske čaršije, marveč od srbskega naroda. Ta mora svoje cincarske in radikale sam

Beograd, 20. junija p. Današnja seja Narodne skupščine se je pričela kakor prejšnje precej razburljivo, vendar pa v splošnem nihče ni pričakoval, niti ni mogel misliti, da bi se končala tako tragično, kakor se je. Seja se je pričela ob 9.40 dopoldne. Po prečitani zapisnika se je razvila, kakor običajno, daljša debata o zapisniku, v kateri so govorili poslanci Pucelj, Sava Kosanović, Svetozar Pribičević in Maštrović. Zaradi ostrega spopada med poslanci večine in opozicije ter velikega hrupa, ki je pri tem nastal, je bil predsednik skupščine dr. Perić prisiljen prekiniti sejo.

Prepir je bil običajen in nihče izmed poslancev KDK ni pričakoval, da se bo končal tako tragično. Med odmorom se je sicer prepir nadaljeval, vendar pa so se poslanci toliko pomirili, da je predsednik skupščine lahko kmalu nato zopet otvoril sejo.

Po otvoritvi seje je v skupščini kmalu zopet zavrelo. Razvili so se prepri od poslanca do poslanca, od skupine do skupine. Zlasti radikali Toma Popović, Joca Selić, Stepo Kobasica in Puniša Račić so vedno znova izživali opozicijo.

V splošnem neredu je zahteval Puniša Račić besedo k zapisniku. Predsednik dr. Perić mu jo je odklonil, češ, da je zapisnik že sprejet. Dostavil pa je, da lahko govori v osebno pojasnilo.

Puniša Račić je nato vstal in pričel iz svoje klopi govoriti, češ, da ga vedenje opozicije revoltira.

Dr. Pernar: »To je predrznost! Nedostojno je, da tako govorite.«

Puniša Račić: »Tukaj pred vsemi vam povem, da srbski interesi niso bili niti takrat, ko so pokale puške in topovi, tako v nevarnosti kakor so sedaj.«

Puniša Račić grozi z revolverjem

Poslanci KDK so proti temu velikosrbskemu izzivanju protestirali in zahtevali od predsednika, naj pozove govornika k redu. Predsednik tega ni storil, nakar je Puniša Račić nadaljeval: »Po svoji nacionalni in patrijotični zavesti tukaj pred vso Narodno skupščino odkrito izjavljam, da znam uporabiti tudi drugo orožje, kadar je treba zaščititi interese srbstva.«

Proti tem neprikritim grožnjam, ki pa vendarle niso dale niti naslutiti, s kakšnimi nameni se bavi govornik, je vsa opozicija ogorčeno protestirala. Svetozar Pribičević je vstal v svoji klopi in zaklical: »Tudi v Londonu bodo slišali, da nam tu grozite z orožjem.« Radikalna poslanca Tomo Popović in Stepo Kobasica sta se ironično smejala, Puniša Račić pa je nadaljeval svoj govor, razpravljajoč o interesih srbstva, pri čemer ni štedil z žaljivkami na račun poslancev KDK.

Posl. dr. Pernar: »Molči, ti si oplačkal bege.«

Puniša Račić je na te besede zapustil svoje mesto med klopmi vladne večine ter skočil na govorniški oder pred ministrsko klopjo. Držeč se z levo roko za zadnji hlačni žep, kjer je imel spravljen revolver, je zaklical, obrnjen proti predsedniku: »Predsednik, kaznujte ga! Če ga ne boste vi, ga bom jaz.«

V tem trenutku je Račić že tudi potegnil iz žepa samokres sistema »Pa rabellum«, kalibra 9 mm. V bližini sedeči poslanci, boječ se najhujšega, so skočili proti govorniškemu odru, da bi Račića pomirili. Iz ministrske klopi je planil k njemu tudi minister pravde dr. Vujčić in ga skušal od zadaj potegniti nazaj, toda Račić ga je pahnil od sebe.

Zločinski strel na voditelje KDK

V naslednjem hipu je odjeknil v dvorani strel in poslanec dr. Pernar se je, zadet v prsi, zgrudil med klopmi. Krogla mu je prodrila levo stran prsi.

V dvorani je nastala nepopisna panika. Poslanci vladne večine so drli proti izhodu, kjer je nastala prava gneča, a tudi galerije se je polastila panika. Medtem je Puniša Račić stopil v ospredje govorniškega odra, se naslonil na ograji ter nameril samokres na Stepana Radića, okoli katerega se je v hipu zbralo več poslancev KDK, da ga zaščitijo. Poslanec Ivan Grandji je videč, da meri Puniša Račić na voditelja opozicije, skočil pred Radića in ga zakril z lastnim telesom. Ta hip je počil drugi strel, ki je zadel Grandjo v levo roko in mu zdrobil kost.

Stepan Radić je skušal prestreči ranjenega Grandjo, v tem pa je počil tudi že tretji strel, ki je zadel Stepana Radića samega v trebuh. Smrtno blede se je Stepan Radić prijel za trebuh, klecnil na kolena, a se v naslednjem hipu zopet dvignil in napravil par korakov proti izhodu. Okrog njega stoječi poslanci KDK so ga še komaj prestregli, da se ni zgrudil na tla. Radić jim je s težko muko rekel: »Težko sem ranjen! Ubil me je!« Nato je nezavesten omahnil v naročje poslancev.

Punišji Račiću pa še ni bilo dovolj krvi in žrtev. Kakor besen tiger se je oziral po dvorani in iskal novih žrtev. Ko je

pogledal poslance Svetozarja Pribičevića, se je zopet hladnokrvno sklonil nad ograjo govorniškega odra in pomeril nanj. Posl. dr. Gjuro Basariček, ki je to opazil, je skočil naprej, da obvaruje Pribičevića. V tem hipu sta drug za drugim počila nadaljna dva strela. Zadeti v vrat in levo stran prsi, je padel dr. Basariček na kolena, se nato zopet dvignil, napravil dva koraka naprej in se, oblit s krvjo, zgrudil pred stenografsko mizo brez glasu na tla.

Zadnja žrtev pobesnelega morilca je postal posl. Pavle Radić. Stal je v četrti klopi poleg poslanca dr. Krizmana. Z besedami: »Tudi tebe iščem!« je sprožil Puniša Račić zadnji strel proti njemu. Krogla je zadela Pavla Radića 2 cm pod prsno bradavico v levo stran prsi. Smrtno ranjen je napravil Pavle Radić par korakov in se nato med klopmi oblit s krvjo zgrudil nezavesten.

Mrtve in ranjene žrtve

V skupščinski dvorani je zavladal nepopisen kaos. Ministri so že po prvih strelh pobegnili iz dvorane, ravno tako tudi predsednik, poslanci vladne večine pa so se drenjali pred izhodom. Galerija je bila v par minutah prazna, ker se je občinstvo razbežalo na vse strani. Le poslanci KDK in nekateri zemljoradniki so ostali v dvorani ter prvi priskočili ranjencem na pomoč. Grozen umor je vplival na nekatere poslance tako strahovito, da so bili kakor brez uma in so hoteli planiti na morilca, da bi si na licu mesta sami poiskali zadoščenja. Le prevdarnosti in hladnokrvnosti pravkov se je zahvaliti, da ni prišlo v skupščini še do hujšega pokolja. Skoraj mrtvaška tišina je zavladala v dvorani, ko so se poslanci KDK zbrali okrog žrtev bestialnega morilca. Na pomoč je prihitelo več poslancev zdravnikov, ki so takoj pregledali ranjence in na največjo žalost vseh navzočih morali ugotoviti, da je za dr. Basarička, ki je rešil življenje Svetozarju Pribičeviću, vsaka pomoč zaman. Bil je že mrtev.

Tudi Pavle Radić ni kazal nobenega znaka življenja. Po temeljiti preiskavi so zdravniki sicer ugotovili, da je še pri življenju, morali pa so izjaviti, da je njegova rana absolutno smrtna in da je vsak čas pričakovati katastrofe. Tudi rano Stepana Radića so zdravniki označili za smrtonosno.

Medtem ko so zdravniki nudili ranjencem prvo pomoč, je bil pozvan rešilni avto, nakar so ranjence prepeljali v bolnico. Ko so dvignili Stepana Radića na nosilnice, se je za hip zavedel in potožil, da ga rana strahovito boli, nato pa je padel zopet v nezavest. Pavle Radić se ni več zavedel in je izdihnil med prevozom v bolnico. Poslanci KDK so spremili ranjence v bolnico in se pobrgali za njihovo nadaljnjo oskrbo.

Morilec se nemoteno odpelje z avtom

Ko je Puniša Račić izstrelil vse naboje, je vtaknil samokres mirno v žep, kakor da se ni nič zgodilo, stopil z odra in šel nato skozi ministrsko sobo v skupščinski bufet, kjer je popil še čašo konjaka. V skupščini je vladala taka zmeda, da ga spotoma ni nihče niti ustavil, kamoli prijel. Iz skupščine se je Puniša Račić v spremstvu radikalskega poslanca Jovanovića-Lune podal na ulico, poklical v bližini stoječ avtotaksi in se odpeljal neznanokam, Jovanović pa se je vrnil v skupščino.

Narodna skupščina nudi nepopisno žalostno sliko. Pred predsedniško mizo in med prvimi vrstami poslanskih klopi so cele mlake krvi, krvavi sledovi pa vodijo tudi na hodnike in po stopnišču, kjer so nesli ranjence. Več klopi je polomljenih, ker so v splošni paniki poslanci lomili klopi in si utirali pot na prosto.

Sele potem, ko se je vsa Narodna skupščina že razbežala in so prihiteli zdravniki, se je pojavil na hodniku Narodne skupščine predsednik dr. Perić in začel klicati: »Žandariji v skupščino! Primitve jih! Preden so se pojavili žandariji, v skupščini že ni bilo nikogar več.«

Beograd, 20. junija p. Na poslopju Narodne skupščine je bila zaradi dogodkov, ki so zahtevali dve smrtni žrtvi, izobešena črna zastava.

Beograd, 20. junija p. Kralj Aleksander je popoldne ob 2. prišel v bolnico, kjer je posetil najprej Stepana Radića in se z njim dalj časa razgovarjal, nato pa obiskal tudi druge ranjene poslance. Iz bolnice se je kralj podal na stanovanje Pavla Radića, kjer je osebno izrazil sožalje njegovi nesrečni vdovi. Ob 5. je prišel kralj ponovno v bolnico k Stepanu Radiću. Naročil je zdravnikom, naj ga vsake tri ure obveščajo o stanju ranjenca.

Službeni komunike vlade o zločinu

Seja ministrskega sveta. — Velja Vukičević v avdijenci

Beograd, 20. junija, p. Ob 12. opoldne se je sestel ministrski svet, ki je imel v vladnem predsedstvu dveurno sejo. Takoj po seji se je ministrski predsednik Velja Vukičević podal na dvor, da poroča kralju o dogodkih. O seji ministrskega sveta je bil izdan sledeči komunikat:

»Takoj po nezasišanih dogodkih v Narodni skupščini se je sestel ministr-

ski svet k seji, na kateri je z obžalovanjem in ogorčenjem vzel na znanje poročilo o strahovitem zločinu posl. Puniše Račića. Ministrski svet je sklenil, naj se zločinec izroči sodišču. Istočasno je bil sprejet sklep, da se obe žrtvi bestialnega umora, poslanca dr. Basariček in Pavle Radić pokopjeta na državne stroške. Skrb za rodbini pokojnikov prevzame država. Nadalje je mi-

Mučeniki za svobodo, poštenje in enakopravnost

Pavle Radić

Pavle Radić je mrtev. Krogla podivjanega človeka mu je v beograjskem parlamentu, sredi moške dobe in dela prebila srce.

Pokojni Pavle je bil eden najboljši simpatičnih ljudi v gostih vrstah »Hrvatske seljačke stranke«. Po svojem zna-

čaju je bil miren in skromen človek, ki ni nikoli silil v ospredje. Da je stopil v politično areno, je bila zgolj nuja posledica tega, ker je bil po svojem rojstvu član velike kmečko-delaške družine Radićev iz Trebarjevega Desna pri Sisku. Oba njegova strica, Stjepan in pokojni Ante Radić sta z vso dušo in z vsem svojim bistvom stala v političnih bojih Hrvatov, ki so bili vedno težki. Spomniti se je treba le na dobo Kuen Hedervarya in na policijsko-birokratske režime raznih madžarskih eksponentov na banski stolici v Zagrebu pred vojno.

Ante Radić je moral sredi teh bojev žrtvovati tudi svojo poklicno eksistenco, opustiti je moral zaradi svojega narodnega in kmečko-socijalnega nazorja profesuro. Težko je bilo njegovo življenje poslej, zakaj vsakdanji kruh si je moral služiti kot pisatelj vse do tlej, dokler ni dobil skromne službe tajnika »Matice Hrvatske«. Pri tem je našel še vedno toliko časa, da je mogel misliti na moderen kmečki pokret, na izdajanje svojega malega tednika

Stepan Radić

»Dom« in na organizacijo »Hrvatske seljačke stranke«, ki ji je v zvezi s svojim bratom, Stjepanom končno leta 1904. dal glavo in srce, to je njen program, njen socijalni duh in organizacija.

Pri tem težkem javnem delu je sodelovala vsa rodbina Radićev, in sicer oni, ki so ostali kmetje prav tako, kot oni, ki so študirali in doštudirali ter se posvetili borbi za prava naroda. V tem miljeju je zrastle pok. Pavle Radić in dasi i po zunanosti i po svoji mirnosti in premišljenosti bolj podoben stricu Antonu kakor Stjepanu, je moral v politično areno, kjer je sedaj tako nenadoma in nepričakovano končala njegova težka življenska pot.

Po svoji vzgoji in po svojih študijah je bil določen za mirno delo narodnega gospodarja — zadrugarja. Svoje gospodarske nauke je končal v Pragi na trgovski akademiji. Tam je našel, kakor že davno poprej njegov stric Stjepan, tudi on inteligentno in razumno življensko družico, ki stoji danes obupana s svojo neposkrbljeno deco ob rakvi ubitega ji moža. Težko je najti zakon, v katerem bi bilo še več harmonije, kakor jo je bilo v tem, težko je najti zakonsko dvojico, ki bi posvečala še večjo pozornost vzgoji svoje dece.

»Hrvatska seljačka stranka« je že zgodaj spoznala, da je naraščajoče politično gibanje, ki predstavlja danes edini moderni in aktivni socijalni pokret v Jugoslaviji, treba organizirati tudi gospodarsko. Poleg znanih zadrugnikov, pokojnega dr. Basaričeka, podpredsednika stranke oosipa Predavca in še nekaterih drugih, je bilo tudi pokojnemu Pavlu odkazano delo pri zadrugi organizaciji na selu. Lahko trdim, da je večina ogromnega dela, ki se je izvršila na tem poprišču, njegovo delo. Ta naloga na Hrvatskem ni bila lahka, zakaj poleg nepismenosti je tej organizaciji nasprotovali organizirani židovski kapital, ki je stegnil svoje prste tudi že na hrvatsko selo. Tudi hrvatska duhovščina temu pokretu ni bila naklonjena. Vsi so se bali politične in gospodarske osvoboditve hrvatskega kmečkega ljudstva. Vendar se je pokojnemu Pavlu posrečilo, organizirati in postaviti na solidni temelj preko 200 različnih gospodarskih in kreditnih zadrug. Organiziral je te zadruge v skupno zvezo »Glavno združenje hrvatskih seljaških zadrug«, katere predsednik je bil do zadnjega. Iz te organizacije je zrastle pozneje tudi »Seljaška zadruga banka« v Zagrebu, nadalje zadruga »Hrvatski seljaški Dom«, ki poseduje danes krasno palačo v Zagrebu na Akademskem trgu, a v mnogih vaseh in trgih so se dvignili »Hrvatski Domovi« kot zbirališča tega velikega pokreta.

Ko je bila l. 1924. raztegnjena komunistična »Obznana« tudi na »Hrvatsko seljačko stranko« in so prišli vsi njeni vodniki v dolgotrajni zapor, je obviselo tudi vse politično delo pokreta na Pavlu Radiću, ker je ostal na svobodi. Tedaj se je pokazala vsa veličina njegove delavoljnosti in zmožnosti. Poleg težkega zadrugarskega dela je moral dnevno sprejemati kmečke deputacije, jim dajati navodila, pisati politične članke za »Slobodni Dom«. Tedaj večkrat ni vedel, kaj in kako bi, kam naj nameri svoj korak, kateri misli naj da prednost, da ne bo pozneje zmot in napak. Tedaj ga je družina navadno videla, samo kadar je v pozni noči truden do smrti prišel domov in legel za nekaj ur. Zjutraj je bil navadno že na vse zgodaj na nogah, kakor vsi Radići sploh.

Od leta 1920. dalje je moral tudi kandidirati, dasi mu ta posel ni bil po godu. Vsakokrat je bil izvoljen v Bosni kot nosilec liste. Bosance je naravnost

ljubil, a Slovencem je bil brat, zakaj čutil se je z nami Slovenci eno. Leta 1924. in 1925. je prišel večkrat tudi v Ljubljano, kjer je navadno odesedel pri meni doma; tu smo imeli prilike dovolj občudovati njegovo skromnost, mirnost, a tudi njegov bister realen razum in pogled na svet in življenje.

Ko je prišlo l. 1925. do tako zvanega »narodnega sporazuma«, je postal Pavle Radić ministar za agrarno reformo. Ostal je takšen, kakršen je bil vedno: miren, molčeč, previden. Nekoč mi je v svojem kabinetu potožil, da je ta posel zanj veliko breme. »Imam občutek ujetnika«, je rekel. »Vem, da sem obdan od špijonov in lopovov, toda kdo je špijon, tega ne vem. Vedno mi nosijo nekaj na podpis in vse je nujno, vsem se silno mudi. Ne dajo miru, da bi akt pregledal in premislil, ker mi hočejo to in ono podvaliti!« Vendar je v težkih prilikah v tem resoru napravil zelo veliko, kajti imel je navado, za vsako večjo odločitev postaviti najprej socijalno načelo, po katerem se je potem ravnal.

Razumljivo je tedaj, da mu je »striček«, Stjepan Radić zaupal vse važne politične akcije, poizvedovanje dogodkov, ki se pripravljajo na politično tako spolzkega parketu, kakor je beograjski, da ga je k potrebnim razgovorom vedno jemal s seboj kot svetovaleca in pomočnika. Četudi Stjepan Radić ozdravi — kar Bog daj! — mu bo v težavnem in napornem javnem delu pokojni Pavle manjal, kakor če bi mu amputirali desno roko.

Pavle zapušča številno in neposkrbljeno družino. V Zagrebu si je na Pantovčaku, v Hercegovackoj ulici št. 4., postavil skromni domiček. Še od 20. do 25. maja letos smo bili skupaj v Pragi na kongresu kmečkih strank in na manifestacijah kmečke demokracije. Tedaj je privedel s seboj tudi svojega najstarejšega sina Pavla ter ga je tam vsoval, da bo kdaj, ko doraste, nadaljeval delo očeta.

Pokojni Pavle je bil rojen na novega leta dan 1880. Gimnazijo je študiral v Zagrebu, trgovsko šolo pa v Pragi. Potem je bil učitelj na trgovski šoli v Pragi dve leti, nakar je stopil v gospodarsko prakso, v kateri je ostal 15 let. Vojna ga je našla v Slunju kot organizatorja tamošnje »Gospodarske zadruge«.

Ob vsem dolgoletnem javnem delu je umrl kot siromak. Bil je vzor ne-sebičnega javnega delavca, bil je del svojega naroda, ki stoji ob njegovi krsti zaprepačen nad brezumnim zločinom.

Albin Prepeluh.

Morilec Puniša Račić

Dr. Gjuro Basariček

Posebno tragična je bila igra usode pri večeršnjem strašnem zločinu v Narodni skupščini s poslancem dr. Gjuro Basaričkom. Izkrvavel je, zadet od krogle brezumnega strankarskega fanatika, mož, ki je bil posebej ljuba dobroti, morda najmekkejša duša v vsej Narodni skupščini.

Dobro kakor jagnje je v osebnem občevanju dajal vtis skromnega dobričine, ki ni nikomur mogel prizadeti zla niti z žal besedo.

Zaradi velikih zaslug, ki si jih je pridobil za narodni in socijalni blagor s svojim neumornim delom kot organizator humanitarnih akcij v območju Saveza dobrotvornih društev, pa tudi kot plodovit pisec narodno-gospodarskih in karitativnih člankov, ga je Stjepan Radić visoko cenil. In to še prav posebno zaradi njegove velike priljubljenosti med najbednejšimi in zaradi njegove vedno pomirljive, blagohoteče vplivnosti. Iz časov zblizanja med Hrvati in Srbi v letu 1925. je še v dobrem spominu dr. Basaričkov govor v Narodni skupščini, ki je razodel uprav nepričakovane tople simpatije do Srbov. Dasi so posamezne enunciacije govor-

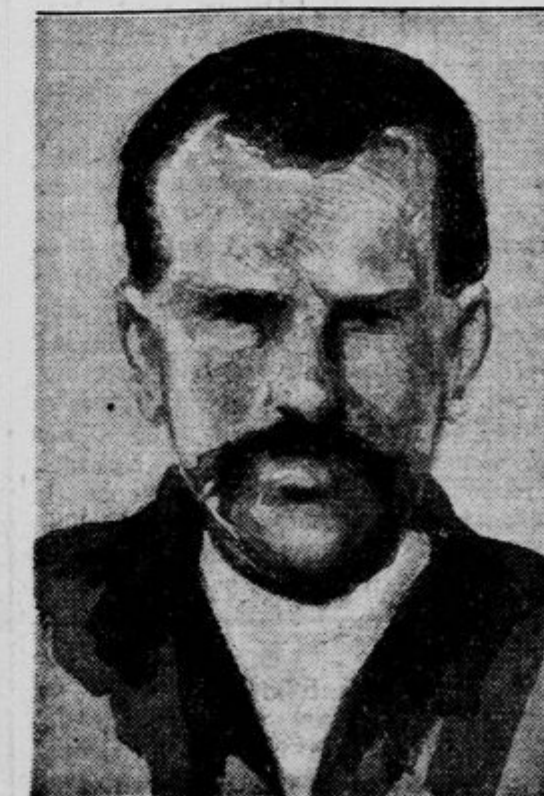

nika v takratnih okolištinah bile taktično neoportune za HSS, so vendar bile izraz in najodkriteljski dokaz dr. Basaričkovih prostodušnosti, prirojene dobrohotnosti in — svobodno lahko to poudarimo ravno pri blagem pokojniku — prave ljubezni do bližnjega, do bratov iste krvi in jezika.

A včeraj, evo — je ta mož padel, pogoden iz samokresa podivjanega brata. Toda kakor je bila usoda kruta, je vendar tudi njegovo smrt povečala z gloriozno žrtvovanjem za drugega: dr. Gjuro Basariček je s svojo smrtjo rešil življenje Svetozarju Pribečeviću...

Nepozaben ostane v naših srcih spomin na dr. Gjuro Basaričeka!

Dr. Gjuro Basariček se je rodil 13. marca 1884. v Zagrebu. Njegov oče je blagopokojni Stjepan Basariček, učitelj in znani hrvatski pedagoški pisatelj, vrstnik slovenskega Trstenjaka. L. 1907. je Gjuro Basariček promoviral doktorjem prava, nato je vstopil v sodno službo in se obenem po očetovem vzgledu intenzivno posvetil karitativnemu delu v »Savezu dobrotvornih društev«. Z vso ljubeznijo in najčistejšo plemenitostjo je vršil funkcije glavnega tajnika tega Saveza, in njemu se je v glavnem zahvaliti, da je med vojno Hrvatska prehranila okrog 60.000 glav gladne bosanske, dalmatinske in slovenske dece. Delal je naporno vsak dan do pozno v noč. In potem v Narodnem Vijeću... Pristaš Radića je bil pokojni dr. Basariček že iz djaške dobe in je ob porastu stranke bil med prvimi poslanci. Zapušča vdovo in hčerko.

Ivan Grandja

narodni poslanec HSS, inteligenten hrvatski posestnik iz Šašincev pri Zagrebu, poznan Slovincem z velikega manifestacijskega shoda KDK v Ljubljani, ranjen v levo ramo.

Dr. Ivan Pernar

odvetnik in eden najuglednejših poslancev HSS, ranjen v levo stran prsi.

Ljubljančani!

V petek ob tričetrt na 12. uro opoldne se bo brala v franciskanski cerkvi v Ljubljani maša zadušnica za umrlim Pavlom Radićem in dr. Gjuro Basaričkom.

Odmev v Ljubljani

Ljubljana, 20. junija

Neizrekljivo bolesten dojem je med našim ljudstvom izževala tragična novica iz Beograda, ki se je opoldne bliskovito razširila po Ljubljani. Posebna izdaja »Slovenskega Naroda«, ki je bila ob l. že na ulici in je šla od rok do rok, je s svojo črno vestjo osupnila slehernega Ljubljančana. Ulični promet, ki je v prvih dveh popoldanskih urah najživahnejši, je nudi danes nervozno sliko velike razburjenosti, ki se je polasčala ljubljanskega prebivalstva. Na vogalih, v kavarnah, v vseh glavnih prometnih žilah Ljubljane, posebno pa v Knašljivi ulici, pred Narodno tiskarno, so se neprestano zbirale velike guche, ki so pod skrajno mučnim vtisom prve depeše razpravljale o veliki tragediji in čakale novih vesti, predvsem redne izdaje »Slovenskega Naroda«.

Redakcija na neprestano telefonično povpraševanje ni mogla dati novih informacij, ker so veliko županstvo, policija in pošta direkcijsko že opoldne prejela nalog za takojšnje ukinjenje medmestnih telefonskih in brzajavnih zvez. Policija je v središču mesta ojačila stražo, istočasno je vojaško poveljstvo odredilo strogo pripravljenost garnizije.

— Pavle Radić ustreljen v Narodni skupščini!

— Stjepan Radić smrtno nevarno ranjen! Velike črne črke na črno obrobjeni posebni izdaji so razodevale pravkar odigrano krvavo dramo, nepopolno poročilo se je zdelo kakor strašen misterij. V mračni sluznji dalekosežnih posledic zločina v Narodni skupščini so bili pogovori tihi, zaupni, polni sočaljja in trpe sodeb.

Dan je bil turoben, droben je zdaj pa zdaj rosilo iz nizke megle...

Z avtom so oddrli zavoji posebne izdaje na Gorenjsko. V St. Vidu, Medvodah, Kranju, Naklem, Trzinu, Radovljici, Lescahu, na Bledu, Koroški Beli, Jesenicah so ljudje razgrabili naklado. Vtis med našim mirnim podeželskim ljudstvom je bil porazen... Ko je bil ob 5. popoldne zopet odprt telefonski promet, je v redakciji neprestano brnel zvonec:

— Povejte, za Boga, ali je mogoče?!

Mogoče in kruto res! Strašna resnica, ki je niso mogli ne olupati ne oslabiti »Slovenec« ašiji po Ljubljani. Še preden je »Slovenec« objavil, da je Stjepan Radić izven nevarnosti in da ga je posejti kralj, se je po Ljubljani razširila presrečno vest, da je izkrvavel tudi dr. Basariček...

Dve črni zastavi sta zaplapolali z balkona Narodne tiskarne, dva tiha simbola neizrekljive tuge. V mraku se je v Knašljivi ulici nabrala ogromna množica in nestrpno pričakovala tretje izdaje »Slovenskega Naroda«.

— Dopolnjeno je!

Brez demonstracij, brez vsakega vidnega izraza ogorčenja so se guche polagoma razhajale, tiho, resignirano, z očmi povprašujočimi v nebo:

— Ali je moralo biti tako? Mar bomo sami v sebi vdušili vero vase, v svobodo, v domovino?!

Urejuje najbolje prebavo!

Cisti želodec in čreva brzo in ugodno! 1 omot pa vseh lekarnah Din 4.—

Kulturni pregled

Ljubljanska opera

Začetek ob 8.

Četrtek, 21. Salome. A.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 21. Strauss: Salome. A.

Petek, 22. Zaprto.

Šentjakovski gledališki oder

Sreda, 20. »Zaroka«, »Ljubosumnost«. Abonma.

Petek, 22. »Faunc«. Abonma. Zaključna predstava.

Strauss: Salome. Danes, v četrtek, 21. t. m. je repriza Straussove opere »Salome«, ki je imela ob premieri v resnici lep in velik uspeh. Zasedba posameznih vlog je ista kot pri premieri, na čelu z go. Thierryjevo, ki kreira naslovno partijo. Opero dirigira kapelnik g. Stritof, režija je v rokah ravnatelja g. Poliča. Predstava se vrši za abonente reda A. To je obenem poslednja operna predstava v sezoni 1927./28., abonenti reda B in C dobe za svoj letošnji abonma opero »Salome« začetkom meseca septembra.

Slovenska religiozna lirika. Konzorcij »Križac« je založil in izdal knjigo s tem naslovom. Publikacija prinaša izbor slovenskih pesmi, ki so izraz posebne religiozne usmerjenosti, kakor pravi v zagovoru urednik zbirke, Francé Vodnik. V knjigi srečamo »koro vsa pomembnejša imena slovenskih

lirikov, od Prešerna do Župančiča in mlajše generacije. Zbirka je lično opremljena in se naroča pri upravi »Križac«, Ljubljana, dobi se pa tudi v knjigarnah.

III. javna produkcija gojenec državnega konservatorija v Ljubljani se vrši v soboto, dne 23. junija 1928 ob 20. v dvorani Filharmonične družbe. Na sporedu so klavirske in violinske točke, v katerih nastopajo posamezni gojenci konservatorija iz šole prof. Janka Ravnika in Jana Šlaisa. Program se dobiva v pisarni Glasbene Matice.

II. javna produkcija konzervatoristov

Je zopet napolnila Filharmonično dvorano in ni dvoma, da bo tudi tretja privabila vse glasbojubce. Tokrat je bil komorni večer. Da takoj ugotovim: takih komornih večerov smo imeli to sezono malo, mogoče dva, tri. To je bil idealen koncert z idealnim sporedom in dovršeni interpretacij. Človek bi ne verjel s kakšnim ognjem in s kako preciznostjo so gojenci konservatorija naštrikali ta težka dela. Poleg tega, da je za prestopne izpite imel vsak od njih nekoliko stranskih predmetov ter celo šumo etud, škaf in podobnega. Mozartov genijalen klarinetni kvintet so nam podali g. Gregorec, Stanič, Pfeifer, Šušteršič in Leskovic. Še mnogo bolj izpolnjeno nego na interni vaji. Karel Rupel je zaigral Brahmsovo A-dur sonato po lastni pripravi, brez kakega pro-

fesorjevega navodila v absolutnem pojmovanju temp in krasno v prednašanju. Spremljal ga je na klavirju g. Šivic. Tri stavke Borodinovega D-dur kvarteta so nam podali Stanič, Pfeifer, Šušteršič in Leskovic. Naravnost frapantno, nad vsako pričakovanje. Naj mi ostali ne zamerijo ako posebej omenim krasen ton viole (Šušteršič). Mozart in Borodina je naštrikoval z gojenci g. Šlajs, ki mu moram priznati, da ga za take uspehe zavidam. Izgleda, da je naš mladi konservatorij že tako dozor, da se počasi izpreminja iz učilnice v delavnico. In edino to je prav. Kajti »učilnica« je vedno tudi kos mučilnice, ki bi zamogla ubiti v mladih eruptivnih ljudeh pravi smisel za umetnost. Cmetnost mora biti živa! Ne na papirju, ne v učnih sobah — med narodom je njeno mesto.

Slavko Osterc.

Rešite

alcoholike!

Alkoholiki se morejo sami na lahek in enostaven način odvaditi alkohola, a more se jih omejiti in odvaditi skrajval, ne da bi to oni zapazili. Neškodljiv in zajamčen francoski preparat. Brezplačna in brezobvezna posojila razposilja zastoj in franko sod. prot. št. AROME COMPANY (podružnica Zagreb) Zagreb 6, depot 7. Če hočete poljasnila dobiti v zaprtem listu, prilozite 2 Din v znakmah.

Iz življenja in sveta

„Latham“, Guilbaud in Amundsen

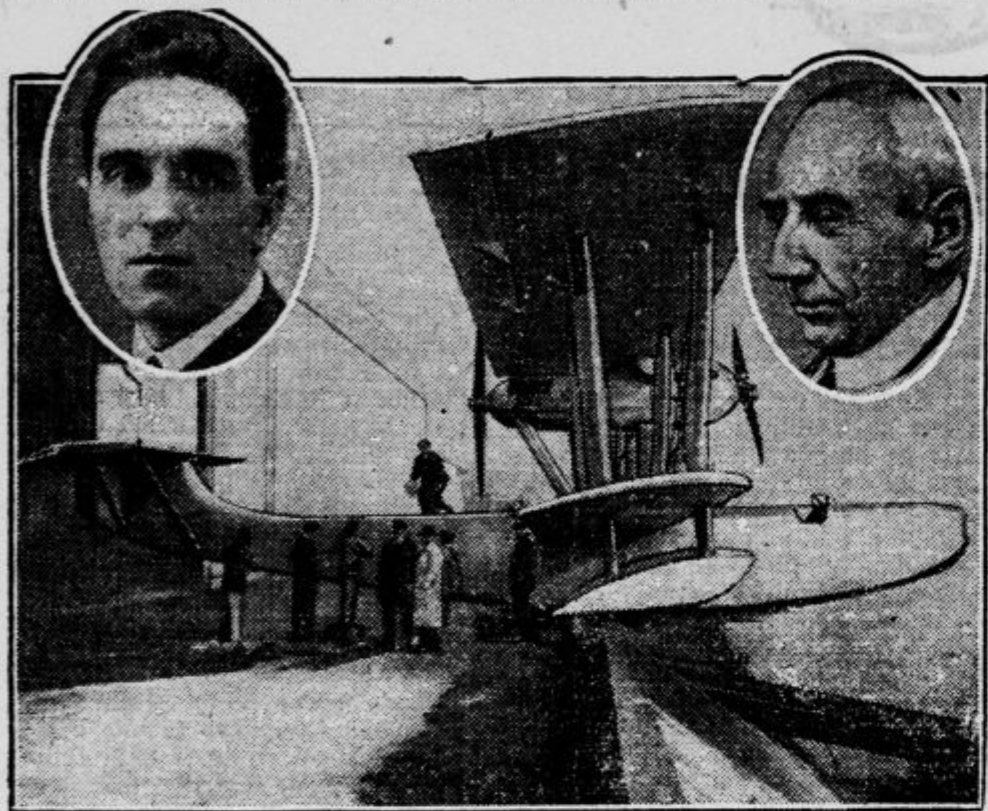
Poizvedovanja brez konca in kraja

Franco letalo „Latham“, katerega je poslala francoska vlada na sever, da z Amundsenom poišče ponesrečenec „Italie“, je hidroplan, last francoskega mornariškega ministra, katerega so imeli Francozi v rezervi za polet čez Atlantski ocean iz Pariza v New York.

Poveljnik Guilbaud, ki vodi hidroplan, je eden najboljših letalskih častnikov francoske mornarice. Letos v aprilu je letel iz Caudebeca na Seini v

Stolpa v Kingsbay. Toda kaj so odgovorili učenjakovi sestri, ko je vprašala po usodi svojega brata? Taki odgovori so ji poslali: „Dr. Behouneka ni tu, upamo pa, da je bil na zrakoplovu.“ To sporočilo, ki nudi primer res lepe organizacije, je prišlo 4. junija in od tega dne naprej je dama brez nadaljnjih pojasnil.

V praških listih objavlja učenjakova sestra izjavo, v kateri opisuje svoje tegobe in bridkosti, povdarjajoč,

Francoski hidroplan »Latham 47« s poveljnikom Guilbaudom v levem in z Amundsenom v desnem ovalu

Biserto brez pristanka ter je napravil 2000 km. Potem je z inženjerjem Rapinom preletel zapadno in ekvatorialno Afriko. V Francijo se je vrnil čez Egipt, Grčijo in Italijo.

Na severu, v Bergenu na Norveškem je bil Guilbaud s svojimi tehničnimi pomočniki zelo slavnostno sprejet. Poveljniku mornariške stanice v Bergenu je prinesel iz Pariza velik šopek francoskih rož in je bil od njega povabljen na večerjo. Od Francije do Norveške je imel letalec po lastni izjavi krasno vožnjo, čeprav se je moral boriti z močnimi severnimi vetrovi.

Na norveških tleh je Guilbaud vzel na krov Amundsenova in norveškega pilota Dietrichsona, s katerima je odletel najprej v Kingsbay, od tam pa naravnost proti točki, katero je označil Nobile kot svojo pozicijo.

»Najnesrečnejša sestra na svetu«

Ekspedicije generala Nobila na severni tečaj se je, kakor znano, udeležil tudi češki učenjak dr. Behounek, ki je zapustil doma na Češkem sestro, katera si služi kruh kot uradnica pri nekem podjetju za stroje. Dama je bila po prvih vesteh o katastrofi »Italie« tako razburjena, da jo niso mogli pomiriti. Prosila je italijansko oporiščno ladjo »Città di Milano« v Kingsbayu, naj ji sporoči, kaj je z njenim bratom, ki se je tudi udeležil ekspedicije.

Dr. Behounek se je bil posebno dobro sprijateljil s papeževim duhovnikom, ki je spremljal ekspedicijo na sever. S tem svečnikom, patrom Gian Francescom, se je Behounek vozil iz

da je najnesrečnejša sestra na svetu. Hotela je iti bratu na pomoč s kakim Junkersovim letalom, toda vsi aeroplani tega podjetja so že odleteli proti severu in tako je morala ostati sestra doma v Pragi, kjer še danes zamača vesti o svojem bratu ter ne ve, če je živ ali mrtev.

Norveški letalski poročnik Dietrichson.

Umor v sodni dvorani na Dunaju

Žrtev časti in ugleda novinarskega stanu

Včeraj smo kratko poročali o senzacionalnem umoru, ki se je odigral v dunajski sodni dvorani na Hietzingu, kjer se je vršila obravnava med dvema dunajskima novinarjema, Brunom Wolffom in Oskarjem Pöfflom. Obravnava je dospela do take točke, da so jo hoteli odgoditi. Šlo pa je za stvar, ki so za novinarsko čast nad vse delikatne — za podkupovanje. Bruno Wolff je dokazoval pred sodniki, da je obtoženi Pöffl podkupljiva oseba in da je pisal članke v priloge tistim, ki so ga v ta namen posebej plačevali. Pöffl je bil namreč gospodarski urednik »N. W. Journala« in je prejel nekoč za en sam članek 40 milijonov kron podkupnine.

Pečal se je tudi z drugimi nečednimi zadevami. Nabiral je oglase za svoj list pod najrazličnejšimi pretvezami in je potem na račun teh oglasov izsiljeval denar od plačnikov. Kadar mu ni bilo kaj všeč, je šel in je napisal članek proti podjetju, od katerega je upal kaj dobiti. Popravil ga je šele potem, ko so mu žrtve plačale zneske, katere je zahteval.

Vse te in še druge stvari je doznal Bruno Wolff, ki je bil svojčas tudi urednik »N. W. Journala«. Hotel je napraviti konec nesramnosti svojega poklicnega tovariša in je šel pred sodišče, da mu dokaže njegove nekečnosti. Debatna pred sodnim dvorom pa je bila ostra, vroča in dolga. Kakor sodnik je govoril Wolff, Pöffl pa je molčal in je naenkrat med razpravo potegnil revolver ter z besedico »zdaj« sprožil samokres ter ustrelil tožitelja. V sodni dvorani je nastala divja panika. Poslušalci so se deloma razbežali, deloma pa so začeli ugrabiti, kaj bo sedaj.

Takoj po dejanju so odpeljali Pöffla

na policijski komisariat, kjer je zločin naprej izjavil, da je nameraval ustreliti samega sebe, da pa je v afektu pomeril na svojega nasprotnika. Šele pri drugem zaslišanju je razkril, da zločina ni izvršil v afektu, ampak po natančnem premisleku in da je že dolgo nosil s seboj načrt, kako bi umoril svojega nasprotnika. Umor se je zgodil v navzočnosti 25 prič, krogle iz Pöfflovega samokresa pa so preluknjale Wolffovo telo na treh mestih. En strel ga je zadel v srce.

Ves dunajski tisk in z njim vsa avstrijska javnost najostreje obsoja zločin, ki se je odigral v prostorih sodišča, kjer bi morala govoriti pravica, ne pa orožje. Umorjeni Bruno Wolff je neumorno delaven in je urejeval lokalni del nekega dunajskega lista. Živel je v zelo srečnem zakoncu. Bil je kljub svoji temperamentnosti stvarjen in oster ter se ni dal zapeljati k nobenemu činu, ki bi omadeževal čast novinarskega stanu. Nikdar ni onečastil svojega imena in poštenja, za katerega je dal svoje življenje.

Pöffl je bil rodom iz Madžarske, služboval je pred vojno v Bukovini, potem je živel v Trstu, kjer je sodeloval pri nemškem listu »Triester Zeitung«. Po vojni se je etabliiral kot gospodarski urednik pri »N. W. Journalu«. Svoje službe ni niti od daleč jemal resno. Udeleževal se je dvomljivih podjetij in špekulacij na borzi ter se je ob vsaki priliki okoriščal s tujim denarjem.

Zanimivo je, da je bil Pöffl zavoljo dokazanega izsiljevanja izključen iz avstrijske novinarske zveze. S svojim zadnjim činom pa se je obsodil sam, izključivši se iz sleherne poštene človeške družbe.

Trije, ki jih ni od nikoder

Zgoraj Filippo Zappi, pod njim švedski profesor Malmgreen ter Umberto Mariano, trojica, ki jo je Nobil posljal na pot, da bi mu prinesla pomoč in vzpostavila zvezo s človeški mi bivališči. Doslej ni o njih ne duha ne sluha.

Umrli na posledicah čudnega atentata

V Budimpešti je umrl dr. Karei Auer, predsednik najvišjega sodnega dvora, ki je vodil proslule tiskovne in komunistične procese na Madžarskem v povojni dobi. Dr. Auer je umrl na posledicah nenavdanega atentata, ki so ga izvršili nanj baje komunisti pred dvema letoma. Takrat je dobil v vozu cestne železnice sunek z bodalom. Rana sama na sebi ni bila nevarna, a čez nekaj dni je oteklina in kri se mu je zastrupila. Zdravniška preiskava je dognala, da je bila konic bodala kaljena v kadaveriju, strupu, ki nastaja pri razkroju trupel. Takrat so mu življenje rešili, a strup mu je srce in obisti že tako pokvaril, da ni mogel več premagati lahke influence, ki se ga je lotila zadnje dni. Tako je neznani atentator le dosegel svoj namen.

Največji vztrajnostni polet na vidiku

Župan v Long-Beachu (Kalifornija) je prejel od dr. Eckenerja brzogovorno sporočilo, da bo ta poskusil z novim zepelinovcem direktno polet iz Friedrichshafna v to mesto, in sicer prihodnji mesec ob priliki razstave onih držav Unije, ki ležijo ob obali Tihega oceana. Razstavni urad se bo obrnil baše do unijske vlade, da bi dala prepeljati v Long-Beach veliki jumbo za zasidranje zrakoplova, ki stoji sedaj v Panami.

Ubežni medved proti muziki

Iz cirka, ki se muči te dni v Linzu, sta pobegnili dva medveda. Enega so kmalu ujeli, drugi je šel na sprehod v mestni park in je okrog 10. zvečer napadel neko svirajočo kapelo. Enega muzikanta je vrgel na tla in ga pošteno opraskal, drugemu je prizadel lažjo rano. Po dolgem boju so nemuzikalno zverino ukrotili in jo odvedli v cirkuško keho.

Mlada nemška letalka Thea Rasche.

Ki živi v Ameriki, se že dolgo pripravila na polet preko Atlantika. Pravkar jo je prehitela miss Earhartova in to jo tako draži, da se je odločila kar čimprej na pot. Poleteti pa meni iz Amerike naravnost v Berlin, da bo vsaj tako potokla rekord svoje zmagovalne tekmovalke. Stavimo, da bo — v vodo padla.

Padec Chevroletovega tovornega voza preko pečin

Prestal je padec, ne da bi utrpel poškodbe.

Chevroletov tovorni voz, ki je padel raz skalovite strmine in se je med padcem trikrat prevrnil, so dvignili in postavili zopet na cesto, kjer se je takoj znova lotil prevažanja peska, kakor da bi spadala pravkar absolvirana akrobatska umetnost med vsakdanje naloge.

To zgodbo pripovedujejo neke novice iz Manile. Tovorni voz je bil dodeljen odseku za gradbo bodoče nove ceste med krajema Appari in Manila. Glavna naloga mu je bila, da prevažajo pesek k deloma zgrajeni cesti. V trenutku nezgode je bil tovorni voz prazen in se je umaknil drugemu tovornemu avtomobilu. Provizorični nasip na eni strani ceste se je udal in Chevrolet je zdrknil v globino. Dočim se je voz trikrat prevrnil, se je vozač krčevito oprijel svojega sedeža slično kapetanu potaplajoč se ladje, a ostali so se še pravočasno rešili. Tovorni voz se je postavil v pravilno lego, ne da bi bila počila pneumatika.

Uporabili so takoj močna dvigala, tramove in dolge vrvi, pri čemer sta opravljala dva druga Chevroleta delo dvigalja. Brez posebnih težav so potegnili nesrečni tovorni voz zopet kvišku in ga postavili oprezno na cesto.

»Vendar to ni bil še najzanimivejši del zgodbe«, piše korespondent. »Pravi del je začel šele tedaj, ko so pritrdili zopet stranske deske in uravnali zakrivljeno ogrado na gornjem delu voza. Vozač je pritisnil na starter, dal motorju plin in voz je že oddrčal nazaj k delu.«

»Bil sem silovito presenečen, dosti manj pa vozač.« »To je vedno isti način Chevroleta.« je dejal površno, ko se je voz zopet premaknil.

Veliki knez Dimitrij Pavlovič,

poleg princa Jusupova glavni zarotnik proti mehinu Rasputinu, živi sedaj v francoskem kopalisku Biarritz. Vest, da ga Rasputinov hči, ga. Solovjevova, toži zaradi soudeležbe pri umoru (o čemer smo te dni opetovano poročali), ga je zadela kakor strela z jasne. Zastopniku pariškega »Matina«, ki ga je posetil v Biarritz,

je izjavil, da ni hotel nikoli z nikomur govoriti o dogodkih, ki so se izvršili onega usodnega dne Rasputinov nasilne smrti, 16. dec. 1916. Tudi ko je Jusupov naznanil, da bo izdal svoje spomine na tiste dogodke, ga je skušal veliki knez pregovoriti, da bi to namero opustil; in ko ga princ ni hotel poslušati, mu je odpovedal svoje prijateljstvo. V ostalem pravi, da se umora ni direktno udeležil, temveč je stal samo na straži v hiši, kjer se je tragedija izvršila. In Jusupov je posodil svoj revolver. Po umoru je sam zahteval, naj ga sodijo in obsodijo na smrt. A car je postopanje proti velikemu knezu ustavil in ga poslal v pregnanstvo v bližino perzijske meje. Tudi o svojem trpljenju v tem pregnanstvu ni še z nikomur govoril. Zarote se je udeležil samo iz patriotičnega idealizma.

Kako bo čez 30 let?

Te dni je izšla 10.000 številka največjega londonskega dnevnika »Daily Mail«. Ob tej jubilejni priliki je objavilo uredništvo uspeh zanimivega vprašanja, ki ga je zastavilo uglednim domačinom in inostranskim znanstvenikom: Kako bo čez 30 let? Evo nekaj odgovorov:

Profesor Low, znan inženjer, meni, da vojna v tridesetih letih se ne bo odpravljena. Proučevanje atomov in sintetska kemija bosta dala ljudem nova orožja, čiljih grozotnosti si ne moremo niti predstavljati. Tudi hraniha sredstva bodo tedaj drugačna, praktičnejša, kar bo zopet vplivalo na način vojskovanja.

Esnaul-Pelterie, pionir francoskega zrakoplovstva, pravi, da bodo v treh desetletjih za zrakoplovne motorje uporabljali petrolej namesto bencina. Polet okoli sveta bo trajal 100 ur. Že v treh letih pa bo človek z raketami plul nad zemeljsko atmosfero, kar bo omogočilo važna proučevanja planetarnega in zvezdnega prostora. Če pa se posreči razkrojevanje atomov, tedaj bomo že potovali na luno in na Mars.

Tudi tajnik vatikanske zvezdarne Pio Emanuelli misli, da bo človeštvo z izrazbo atomske energije našlo način za potovanje do drugih planetov. Seveda z raketami.

Nemški kemik in zdravnik dr. Oppenheimer trdi, da bo razvoj fiziologije in psihologije uredil vprašanje produkcije. Človeštvo bo popolnoma obvladalo naravne sile in bo produciralo takšne

ogromne množine življenjskih potrebščin, da mu ne bo nobene sile več. To bo omogočilo življenje v sedanjih gladovnih ozemljih, ki so preoblijudena, ljudje pa bodo gosto naselili velike dežele, ki štejejo danes le malo duš, n. pr. Sibirijo, Avstralijo in Argentino.

Novi vlomi v draguljarske trgovine na Nemškem

V trgovino draguljarja Schillinga v Berlinu so vdrl neznani zlikovci in odnesli za 50.000 mark raznih dragocenosti. Berlin si tega dogodka ni pričakoval, saj smo poročali baš pred nekaj dnevi, da se je policiji posrečilo prijeti 16 člansko tolpo, ki je strahovala že daj časa berlinske draguljarje in napravila škodo za stotino milijonov dinarjev v naši valuti. Odnosla je med drugim tudi nakit danske kraljice. Policija je menila, da bo imela poslej vsaj nekaj časa mir.

Slični vlom se je izvršil v neko draguljarno v Münchenu, kjer je zmanjkalo za 40.000 mark vrednostnih predmetov.

»Imam idejo, ki je vredna milijonov.«
»Koliko hočete zanj?«
»Pet dinarjev.«

Diplomat, umetnik in goljuf

Pred berlinskim sodiščem se je zagovarjal te dni nekač bivšega državnega kancelarja Bülowa, Joachim von Reichel, zaradi goljufije v pet in dveh setih slučajih. Reichel ima za seboj malo običajno pustolovsko življenje. Ob začetku vojne je služil v nemškem poslanstvu v Carigradu, potem v Rimu in na Dunaju, kjer ga je sprejel sam cesar v avdienci. Po vojni je zapustil armado in postal umetnostni zgodovinar, literarni zgodovinar, bančni ravatelj, gojitelj dirkalnih konjev, komponist in režiser. Kot dramaturg je deloval med drugim v Münchenu in na Dunaju. L. 1923. je bil intendat opere v Düsseldorfu in Duisburgu, glasoviti umetniki so bili njegovi prijatelji. Toda vztrajnega dela ni bil sposoben, vsak čas je menjaval svoja mesta. Kadar mu je zmanjkalo denarja, je ponarejal čeke. Bil je opetovano obsojen, v Düsseldorfu, v Ženevi, v Curihu in Graubündenu. Prišel je leta 1926. v Berlin, kjer je hotel spremeniti svoje zavoženo eksistenco. To se mu je zdelo najprimerneje na ta način, da bi vstopil v plemenitaški jahtni klub. Kupil si je — na kredo — motorčko za 2500 mark, zdela se mu je premajhna, prodal jo je in kupil večjo — tudi na kredo. Ta mu spet ni ugajala in tako je prodal in »kupoval«, da se mu je nazadnje nabralo dolgova za dve leti ječe, na kateri so ga sedaj obsodili. Zanimivo je, da je Reichel uspeval kot komponist. Dve njegovi operi sta bili uprizorjeni celo na velikih inostranskih odrih.

Provizije za operacije na učencih

Pariški list »Ami du Peuple«, ki ga izdaja levičarski publicist Coty, je poročal te dni o škandaloznih praktikah v znani gimnaziji Michelet. Vodja tega zavoda je dal operirati na slepiču celo vrsto svojih pitomcev, čeprav so bili popolnoma zdravi, po nekem kirurgu, ki je bil njegov znanec. Od njegovih honorarjev pa si je dajal izplačevati mastne provizije. Prosvedno ministrstvo je odredilo preiskavo, ki je ugotovila, da so Cotyjeve trditve popolnoma osnovane!

V mislih.

